

מתורתו של צדיק אביך ועקב

משנתו של מרן רבי יעקב אביחצירא זי"ע | על דרך הפשט לקט דרושים ומאמרים, בביאור פשט מצוות התורה וענייני עבודת הש"ת שגלקטו מכל ספריו הק'

פרשת בא תשפ"ד

בהם שאין בידם לא תורה ולא מעשים טובים, וזה כנגד הערבה שאין בו לא טעם ולא ריח. ואנו עושים אותם אגדה אחת, להורות כיון שישראל שרש אחד וגוף אחד כמו שכתוב (ירמיה נ ז) 'שה פזורה ישראל, דכל ישראל בכללותם נקראים שם אחד, וזה מורה באצבע דכל ישראל קרויים גוף אחד. ומאחר שהם גוף אחד, האבר שחסר בגוף או חלה, הרי כל הגוף בצער גדול, לפיכך צריכים להתחבר ולהתקשר יחד, וזה מחזיר לזה וזה מורה לזה כדי שלא יזק הגוף, וכשיהיו באגדה אחת וקשר אחד, מגנים זה על זה:

(דרוש טוב, דרוש י לפטרים)

בעל תשובה נקרא 'צדיק'

צדיק פתור יפרח כארז בלבנון ישנה (תהלים צב יג). כאן חזר לדבר על בעלי תשובה דנתקנים תקון גדול על ידי תשובתם ועל ידי הגלגול. 'אפ"ח כארז בלבנון ישנה' סופי תבות עם כללות ד' אותיות גימטריא 'בגלגול', דעל ידי גלגול מפרים וצומח גזעו ומחליף כארז ונתקן מה שחסר לו. והנה 'גלגול גימטריא' 'חסד', דחסד גדול עושה הקדוש ברוך הוא עם האדם שמתחירו בגלגול כדי לתקן מה שחסר לו, ועל ידי שעושה תשובה האדם, היא הגורמת לו להשלים תקונו בגלגול. ואפשר דזה נרמז במשמעות תשובה, דעל ידי תשובה באה אליו השבה שישוב לעולם אחריו מוזה לתקן מה שחסר לו:

והנה כתוב (ישעיה ס כא) 'אעמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ, דמה שאמר 'כלם צדיקים קשה ההבנה, וכי העם כלם צדיקים, והרי ענינו הרואות דאין העם כלם צדיקים. ואפשר דמלת 'צדיקים' כלל בעלי תשובה ד'צדיקים' במלוי צדי דלת יוד קוף יוד טם, גימטריא 'זו בעלי התשובה עם הכולל, דקרא לצדיקים גמורים ולבעלי תשובה 'כלם צדיקים'. דקריאת שם צדיק דבר גדול, ועל זה נקרא יוסף הצדיק, ונח שהיה שלם לפניו בדור המבול קרא אותו הקדוש ברוך הוא צדיק. וכתוב זה בא להשמיענו דגם בעלי תשובה נקראים צדיקים ונקללים עם צדיקים בשמם, להורות דכמו שאלו לא חטאו גם אלו לא חטאו, לזה אמר 'אעמך כלם צדיקים' דהינו בין בעלי תשובה בין צדיקים גמורים כלם נקללים ביחד ונקראים צדיקים, שהרי מספרם שוה כמו שכתבנו:

(שערי ארוכה אות ט)

עלכם ולא יהיה בכם נגף למשחית' (סו). נמצא, שמירת שלשה מיני דמים אלה הם העקר לגאולת ישראל, ולפיכך נרשם הדם שלש פעמים:

(פיתוחי חותם פרשת בא)

שתי סיבות לחיוב להתאבל על פטירת הצדיק

במסרה: 'ולקחתם גם את זה' (בראשית מד כט), 'ולקחתם את ארוך' (שמואל א' ח), 'ולקחתם לכם ביום הראשון' (ויקרא כ ט), 'ולקחתם אגדת אוזב' (שמות יב כב), 'ולקחתם מן החרב' (יהושע ו יח), 'ולקחתם ולקחתם מפרי הארץ' (במדבר יג כ). אפשר לפרש על ענין פטירת הצדיק, ובפרט אם הוא חכם, שחיבים כל הקהל להתאבל ולהתאונן עליו משתי סבות, א' שציאת הצדיק מן המקום עושה רשם, שכל זמן שהוא בחיים מגן על הקהל, כמו שפרש רש"י ז"ל (במדבר יד ט) על פסוק 'סר צלם מעליהם', איוב שהיה מגן עליהם מת. והסבה השניה שמו בעון הדור נסתלק, ואם נסתלק בעונם חייבים לספד ולקרע לבבם, על שהם גרמו לו להסתלק קדם זמנו. והעקר הוא שבוין כך צריכים הקהל להתעורר ולשוב בתשובה שלמה, שכל זמן שהיה חי היתה זכותו מגנה עלינו, ועכשיו צריכים לשוב כדי שתשובתם תגן עליהם, וכמעשה דהנהו ברינוי דהו בשביבותיה דרבי זירא (סנהדרין לו). ואם מחמת עונם נסתלק, כל שכן וכל שכן שצדיקים תשובה אחר תשובה, אויל ירחם השם עליהם ולא יאבדו:

והתקון המועיל לכם 'ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדד', 'יום הראשון' הוא יום הראשון לפטירת הצדיק, באותו היום ממש צריכים אתם לשוב בתשובה, כדי שישוב ה' מחורו אפן ויתעשת לכם ולא תאבדו, שאם התעצלו ולא תשובו תכף ומיד, הרי הוספתם פשע על חטאתכם, לכן חזקו ואמצו ותכף ומיד 'ולקחתם לכם ביום הראשון לפטירת הצדיק. ומה שתעשו הוא כענין הלולב ומיניו, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה ויק"ד ל (י) דלולב ומיניו רמזים לארבעה מיניו שבג' ישראל, שיש בג' ישראל שהם מקומים תורה ומעשים טובים, וזה דומה לאתרוג שיש בו טעם וריח, העושה כנגד התורה והריח כנגד מעשים טובים. ויש בהם שיש בהם התורה ולא מעשים טובים, וזה דומה ללולב שהוא 'כפות תמרים' שהוא טעם בלי ריח. ויש בהם שיש בהם מעשים טובים ולא תורה, וזה כנגד הקדש שהוא ריח בלי טעם. ויש

זכות שלש מצוות שענינם דם נגאלו ממצרים

ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המצוות ועל המשקוף על הבתים אשר יאכלו אתו בהם (שמות יב ז). אפשר לרמז השעם למה צוה הקדוש ברוך הוא שיתנו הדם בשלשה מקומות, שתי המצוות והמשקוף, והיה די במקום אחד. ואפשר, דהנה איתא בזר הקדוש (ח"ב ג) דשלש מצות ששקרו ישראל הם שעמדו להם לקצר הקץ ולהפריע מהמצריים, והם: שמירת נדה, ושלא בא שום אחד על שום אשה באסור בין יהודית בין מצרית, ושלא עשו לעברים להמיתם. והנה, שלש מצות אלה עקרו דם, שהנה הנדה היא דם, והבא על שום אשה באסור סתמא לנבי דידה נדה היא, הרי דם גם כן, והשופך דם הרי דם, הרי שלשה מיני דם שקרו ישראל שלא עברו על שום אחד מהם. והקדוש ברוך הוא ישתבח שמו אל אמונה ואין עול, צדיק בדינו, משיב לישו כפעלו, וכנגד שלשה מיני דמים אלה ששקרו ישראל צוה להם לתן הדם בשלשה מקומות, להראות למתפללים ולהודיעם שבדין הוא מציל את ישראל, על ששקרו שלשה מיני דמים:

נאמר שלש פעמים 'דם' כנגד שלש מצוות אלו

והנה גם כן לא תמצא בציווי הקדוש ברוך הוא למשה, לא הזכיר לו הדם רק שלש פעמים. וכן נמי כשבא ואמר לישראל, לא הזכיר להם הדם רק שלש פעמים, להורות דבזכות שמירת שלשה מיני דמים זכו ונצולו ונעשו להם כל אותם הנסים. והכל נרמז בפסוקים עצמם, הפסוק הראשון כתוב בו 'ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המצוות ועל המשקוף על הבתים אשר יאכלו אתו בהם', כאן רמז על ששקרו עצמם ולא בא שום אחד על אשת חברו ולא על שום גויה, וזהו שאמר 'על הבתים אשר יאכלו אתו בהם', הבית זו אשה, ודהינו, הם לא נתנו עיניהם כי אם בנשותיהם, וזהו 'על הבתים אשר יאכלו אתו בהם', דהינו נשיהם דוקא, ודבר הכתוב בלשון נקיה, כמו 'כי אם הלקח אשר הוא אוכל' (בראשית לו ז). השני כתוב בו (שמות יב יג) 'יהיה הדם לכם לאות כנגד דם נדה, לפי שגדה היא אות בין ימי טמאה לימי טהרה, וכשם ששקרו אות נדה, כך הדם יהיה להם לאות וינצלו. השלישי (שם) 'וראיתי את הדם ופסחתי עלכם', זה כנגד שלא גרמו לשפך דם צברים, לפיכך אמר להם, כשם שחמתם על העברים ולא גרמתם להם להרג, כך אני 'וראיתי את הדם ופסחתי

חידה שבועית:

מה אומר רבינו בביאור הכתוב (ישעיה ס כא) 'אעמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ'? פתרונות יש לשלוח עד יום שלישי הקרוב, כמו כן נא לציין כתובת מדויקת וטלפון למייל: p0774702681@gmail.com או לפקס 0774702681, יש לציין בראש הדף 'עבוד אביך יעקב'

שם הזוכה בסידור לשחדיית מתיבתא בהוצאת עוז והדר:

חג הסוכות:
הרב זאב יהודה אליאס מחיפה.

